

Η προέλευση της κατανόησης του σώματος κατά τη βικτωριανή εποχή

Η εμπειρία της εργατικής τάξης σχετικά με το σώμα της και την τρωτότητά του δεν ήταν καθόλου άσχετη, και δεν θα μπορούσε να είναι άλλωστε, με τη γενικότερη εικόνα για αυτό κατά την περίοδο που συζητάμε. Το σώμα γινόταν αντιληπτό ως ένα κατά κάποιον τρόπο «ιερό καταφύγιο», ενώ η παραμόρφωση του σώματος από τον εμβολιασμό που διατάρασσε την ενότητα σωματικής ακεραιότητας και αγνότητας του αίματος διαπερνούσε και το *πνεύμα* του θύματος: η φυσιολογική-σωματική και πνευματική υγεία ήταν *αλληλοσχετιζόμενες*.

Κεντρική θέση σε αυτήν την εικόνα κατείχε ο ρόλος του αίματος που θεωρούνταν θεμέλιο της καλής υγείας, όπως και ρίζα της ασθένειας. Ως εκ τούτου, η ενασχόληση με την καλή λειτουργία του κυκλοφοριακού συστήματος ήταν κυρίαρχη στη «λαϊκή» ιατρική κουλτούρα. Ο εμβολιασμός, λοιπόν, εκλαμβάνόταν ως η μέγιστη διαταραχή της οικονομίας του σώματος που συνέβαινε μέσω της παρεμπόδισης της κυκλοφορίας του αρχικού «αγνού» αίματος, ήταν ένα είδος «*απανθρωποποίησης*». Συνυπολογίζοντας την αμφίβολης ποιότητας και καταγωγής λέμφο –το προερχόμενο από ζώα (συνήθως μοσχάρια) ιικό υλικό με το οποίο γινόταν ο εμβολιασμός– και την απουσία ελέγχου πάνω σε αυτή τη διαδικασία από τις εργαζόμενες τάξεις, δεν προκαλεί έκπληξη που οι εργάτριες έβλεπαν στον εμβολιασμό μια απόπειρα σωματικού/υλικού *εκφυλισμού* τους. Η άρνηση του εμβολιασμού, που σε κάποιες περιπτώσεις συνδυάζονταν και με διάφορες άλλες πρακτικές υγιεινής ζωής –αποχή από το αλκοόλ και το κάπνισμα, χορτοφαγία και μια ζωή γενικότερης εγκράτειας– και ηθικές στάσεις –κατά της ζωτομίας κ.α.– θα λειτουργούσε αποτρεπτικά για αυτόν τον εκφυλισμό.

Χρήσιμη για τη συμβολική επένδυση της γλώσσας που χρησιμοποιούσε το κίνημα, τη γλώσσα κατά της «μόλυνσης», της «παραβίασης» και του «εκφυλισμού», ήταν η προσφυγή σε δύο διαδεδο-

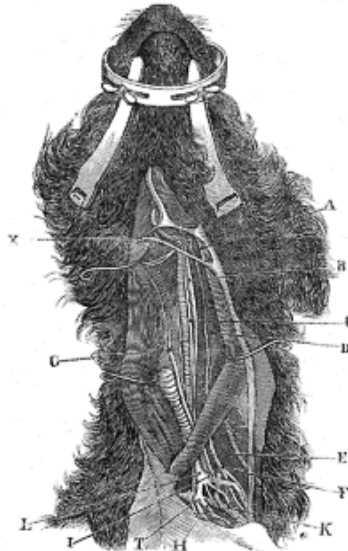
μένες αναπαραστάσεις της βικτωριανής κουλτούρας: στον *βρικόλακα* και στον *ζωοτόμο*. Ο βρικόλακας συμβόλιζε αφενός έναν γιατρό που ήταν διψασμένος για αίμα και αφετέρου το παραπαίον ancient regime, στο οποίο η κληρονομικότητα των προνομίων των ευγενών αριστοκρατών έθετε σαν κεντρική την ενασχόληση με το αίμα – εν τω μεταξύ και οι ίδιοι οι γιατροί θεωρούνταν πως ανήκαν στην τάξη των ευγενών αριστοκρατών. Κατά τη διάρκεια, όμως, του 19^{ου} αιώνα η φιγούρα του βρικόλακα αρχίζει να συνδέεται με την ανερχόμενη *αστική τάξη* και τον *εκμεταλλευτή εργοδότη*,^{xiv} όπως και με το βικτωριανό κράτος. Ο ζωοτόμος ήταν μια εξίσου απεχθής φιγούρα που παραλληλιζόταν με τον νεαρό και άπειρο χειρουργό, που κάνει *πειράματα* στους φτωχούς, και μεταχειρίζεται τα παιδιά της εργατικής τάξης ως *ινδικά χοιρίδια*.

[JANUARY 5, 1878.]

THE HOME CHRONICLER.

3

VIVISECTION ILLUSTRATED.

VIVISECTION OF A DOG,

Εκτός όμως από τις απειλές που θα παραβίαζαν τα όρια του ατομικού σώματος, το οποίο ο εμβολιασμός έκανε όλο και περισσότερο τρωτό και ευάλωτο, υπήρχαν παρόμοιες ανησυχίες για το *κοινωνικό* σώμα, το οποίο επίσης ήταν υπό διαρκή απειλή από μολυσματικές δυνάμεις.